

Описивање уметности

У конкурсним пријавама за изложбе уметницима се тражи „концепт“, опис рада, идеје... Неки од њих су, међутим, против ове праксе

Зоран Игњатовић, уметник из Крагујевца, послао нам је недавно писмо, текст у чијој је основи запитаност зашто галерије последњих деценија уметницима траже „концепт“, објашњење шта ће излагати када конкуришу за изложбу.

– Пре мало више од десет година, појавила се потреба кустоса и критике да од уметника чују или прочитају текст о њиховом раду, који су назвали концепт. Данас, озбиљни кустоси или комисије за преглед и одабир аутора за излагање у неком простору неизоставно траже да уметник уз своју пријаву на конкурс достави, у задатом броју речи, опис свог рада, његово суштинско значење, основне идеје којима се руководио док је рад стварао, као и шта њиме поручује. Другим речима, обавезни захтев је да уметник изнесе концепт. Али зашто? Чему служи писани опис ликовног дела, које се доживљава пре свега визуелно, а тек онда, у зависности од посматрача, филозофски? Замислимо једног Рембранта или Ван Ајка или Пикаса или Ђакометија, Мироа, Саву Шумановића, којима је након завршених слика, скулптура или цртежа речено да кажу, напишу концепт о томе шта су хтели својим радовима! Који би био њихов одговор – пита Зоран Игњатовић, наглашавајући да, наравно, постоји огромна разлика између концептуалне уметности и концепта који се потражује од данашњих уметника.

Да бисмо добили прецизније одговоре на ова питања позвали смо кустосе неколико галерија. У Културном центру Београда (КЦБ) концепција или опис изложбе постоји на листи конкурсног материјала који се шаље од самог краја деведесетих, односно две хиљаде година.

Зорана Ђаковић, једна од кустоскиња галерија КЦБ, каже да уобичајени конкурсни материјал подразумева пре свега визуелну документацију, биографију, кратак опис изложбе или изложбеног пројекта у којем је јасно објашњена идеја изложбе. У зависности од других околности понекад се тражи и друга, додатна документација попут портфолија, техничких спецификација када је реч о презентацији, оквирних буџета... – То је дакле оно што бисте испричали о свом раду или послу и поставили темеље мисаоном процесу кроз који бисте хтели да вас други разумеју. Мислим да је сасвим јасно уколико пише „опис изложбе“, без обзира на то да ли је реч о јојединачном уметничком делу или више њих. Ови описи су драгоцени, пре свега, када је реч о радовима или изложбеним пројектима који су у фази „настајања“. Нисам приметила да постоји захтев у расписима конкурса за излагање у Србији, који тражи да ова врста текстова мора бити искључиво теоријска – каже Зорана Ђаковић.

Марија Радош, кустоскиња Галерије „Ремонт“, истиче да питање концепта данас прави забуну јер задире до питања шта је уметност и шта се од ње очекује.

– Концепт је инхерентан савременој уметности. На њему се базира савремена продукција и логика, јасноћа, прецизност и оправданост концепта су квалитети и самог уметничког рада. Као што класични сликар има однос према избору тема, стила, техника, технологија, материјала, тако и интердисциплинарни и мултимедијални радови (концепти) морају имати освешћену и оправдану логику конституисања. Концепт не значи да уметник по сваку цену мора да измишља и оправдава рад спољашњим теоријским конструкцијама (ако већ нису у ткиву рада). Таква врста текста није у функцији комуникације, збуњује, оптерећује, није квалитет и буди сумњу у квалитет самог рада – објашњава Марија Радош.

Ана Поповић Бодрожа, кустоскиња Куће легата у галерији у Кнез Михаиловој, објашњава да реч „концепт“, која је заступљена у конкурсним пријавама, може да изазове контроверзе и подељена осећања једног дела ликовне јавности.

– Треба подвући разлике у терминологији које постоје између, нпр. термина концептуална уметност, као правца

који је веома активан од седамдесетих година прошлог века, преко појма концепта у уметности уопште, где се уметност не ствара првенствено због свог спољашњег изгледа (своје ликовности), већ се трага за мишљу, идејом, поруком, а уметност има

Зоран
Игњатовић,
„Без назива“

свој глас и оштрицу, до термина концепта неке изложбене целине,

пројекта. У овом последњем случају реч концепт се користи као нека врста захтева да предложена скупина предмета једне изложбе не буде насумице одабрана, већ да има квалитет више, кохезију те целине. Да има неку врсту приче, чак и ако се ради нпр. само о изложби слика из последњих пет година рада неког сликара – те слике су увек брижљиво одабране, спојене по целинама или наративима, идеји, стилским карактеристикама, колоритним групама, праћене су одређеним продукцијским елементима – дакле нису случајне, већ је уметник имао концепт. У том смислу, концепт на једном конкурсном можемо назвати експликацијом, идејом пројекта и описом те идеје. Кућа легата је од оснивања имала само један битан императив – квалитет неког програма, који је имао свој концепт, било да се радило о сликама рађеним јајчаном темперамента и уљаном бојом, уметничкој керамици, цртежу, инсталацијама, редимејду, видео арту или амбијенту, у широкој сфери ликовне и примењене уметности уопште – објашњава Ана Бодрожа.

Марија Ђорђевић